

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie nauczania filozofii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

Scenariusz wywiadu pogłębionego z Nauczycielem Filozofii

Scenariusz wywiadu pogłębionego z nauczycielem filozofii

Dzień Dobry,

Nazywam się i reprezentuję Instytut Badań Edukacyjnych, prowadzący Badanie nauczania filozofii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Nasze spotkanie, jak i całe badanie, ma na celu sprawdzenie, jakie szkoły, w jaki sposób i dlaczego prowadzą nauczanie filozofii oraz jaką rolę w nauczaniu filozofii odgrywa podstawa programowa przedmiotu filozofia. Jest to pierwsze takie badanie w Polsce. Pomoże ono opracować strategię obejmującą bieżące i długofalowe działania w celu ewentualnego wzmocnienia roli filozofii w procesie edukacyjnym. Dowiemy się też dzięki niemu, czy istniejące rozwiązania prawne odpowiadają potrzebom edukacji filozoficznej w szkole, czy wymagają korekt, a jeśli tak, to w jakim zakresie.

Chciałbym Pana/Panią zapewnić, że niniejszy wywiad jest anonimowy, a uzyskane informacje posłużą wyłącznie dla celów badawczych i opracowań naukowych. Proszę zatem o wyczerpujące i szczere odpowiedzi i w imieniu swoim i organizatorów badania. Z góry dziękuję za poświęcony czas.

W trakcie naszego spotkania poruszone zostaną kwestie formy nauczania filozofii, podstawy programowej, przygotowywania się do zajęć i programu nauczania, podręczników, sposobów nauczania filozofii, a także przyszłości przedmiotu filozofia.

Podobne wywiady zajmowały na dotąd ok. 70 minut.

Uwaga dla Badacza:

Należy zadawać pojedyncze pytania i pozwolić respondentowi na swobodne i wyczerpujące udzielenie odpowiedzi. Jeśli respondent nie odpowiedział wyczerpująco, należy zadać pytania dodatkowe, tak aby uzyskać informacje określone w didascaliach. Uwaga dotyczy całego scenariusza.

1. Forma nauczania filozofii

Uwaga dla Badacza:

Należy tu – podobnie jak w wywiadzie z Dyrektorem – dowiedzieć się o to, jak zostało zorganizowane nauczanie filozofii. Ponadto – jak nauczyciel się w tym odnajduje, czy wolałby, żeby było inaczej (jak?), co warto by było poprawić?

Na początku chciałbym/chciałabym porozmawiać o formie, w jakiej prowadzi Pan/Pani zajęcia z filozofii. Prosiłbym/prosiłabym m.in. opowiedzieć, jakie zajęcia filozoficzne prowadzi Pan/Pani w tej szkole, a także jaki jest status tych zajęć oraz ich wymiar godzinowy i zakres tematyczny.

Jakie były powody przyjęcia takiej właśnie formy nauczania filozofii?

Jakie są jej zalety?

Jeśli jest coś, co Pana/Pani warto by w niej zmienić, proszę o tym opowiedzieć.

Czego i w jakim celu powinno się, Pana/Pani zdaniem, uczyć w ramach przedmiotów filozoficznych w gimnazjum i w szkołach ponadgimnazjalnych? Czego zaś uczyć na tych etapach nie warto?

2. Podstawa programowa

Uwaga dla Badacza:

Należy tu dokładnie dowiedzieć się, czy i w jaki sposób nauczyciel korzysta z podstawy programowej przedmiotu filozofia (obowiązkowa dla przedmiotu w zakresie rozszerzonym na IV etapie edukacyjnym, ale być może korzysta się z niej w nauczaniu przedmiotów o innym statusie), co o niej sądzi, co by zostawił, a co zmienić; ważne jest, czy możliwe jest realizowanie tej podstawy w praktyce, a także w jaki sposób można ją realizować; jeśli pewne sposoby można uznać za „dobre praktyki”, warto dokładnie o nie zapytać.

Chciałbym/chciałabym teraz porozmawiać o podstawie programowej do zajęć z filozofii.

[dla gimnazjum:]

Dla filozofii w gimnazjum nie przewidziano obecnie podstawy programowej. Być może jednak korzysta Pan/Pani z podstawy programowej dla przedmiotu filozofia na IV etapie edukacyjnym. Jeżeli tak, to dlaczego? Jeśli zaś nie, czy korzysta Pan/Pani z zestawu zagadnień pełniącego podobną rolę?

Uwaga dla badacza:

Proszę dopytać o wszystkie powody, merytoryczne, pozamerytoryczne (np. organizacyjne).

Co Pan/Pani sądzi o tej podstawie programowej?

Co Pan/Pani sądzi o pomysłach stworzenia podstawy programowej z filozofii dla gimnazjum? Jeśli podoba się on Panu/Pani, to czym się powinna ona charakteryzować?

[dla szkół ponadgimnazjalnych:]

Co Pan/Pani sądzi o tej podstawie programowej?

Czy w ramach zajęć, które Pan/Pani prowadzi, jest Pan/Pani zobowiązany realizować podstawę programową z przedmiotu filozofia?

[Jeśli tak:]

Jak przebiega realizowanie przez Pana/Panią tej podstawy?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli nie znajdzie się to w odpowiedzi, proszę dopytać o to: jak nauczyciel planuje realizację materiału (kolejność (w tym, czy chronologicznie czy problemowo), czy coś pomija, czy na coś zwraca szczególną uwagę), czy któraś część materiału sprawia więcej trudności, w które zagadnienia uczniowie chętniej się angażują, a które są dla nich nieatrakcyjne, czy wypracował szczególne metody do niektórych części materiału.

Jak ocenia Pan/Pani ilość materiału wymaganego do zrealizowania, określonego w podstawie programowej w stosunku do liczby godzin?

Czy ma Pan/Pani wystarczająco dużo godzin, aby zrealizować taki materiał?

Z czego mogą Pana/Pani zdaniem wynikać ewentualne opóźnienia/przesunięcia czasowe w realizacji materiału?

[Jeśli nie:]

Czy korzysta Pan/Pani z tej podstawy programowej? Dlaczego?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli tak, należy dowiedzieć się, w jaki sposób korzysta i co wydaje my się w niej cenne. Czy czerpie z niej tematy lub wskazane w niej lektury, czy stara się ją w całości zrealizować, czy służy mu ona do czego innego (np. porządkuje materiał) itp.

Jakie sposoby realizowania wymagań podstawy programowej przedmiotu filozofia warto polecić?

Czy, Pana/Pani zdaniem, podstawa ta powinna obowiązywać w obecnym kształcie? Dlaczego?

[Jeśli nie:] Co należałoby zmienić?

Uwaga dla Badacza:

Jeśli nie pojawi się to w odpowiedzi, należy dowiedzieć się, czy zmiana miałaby dotyczyć zakresu materiału, poziomu szczegółowości, zupełnie innego podejścia do nauczania filozofii (np. nie przez poznawanie klasycznych rozwiązań) itp.

Co Pan/Pani sądzi o pomysłе stworzenia podstawy programowej do poszczególnych przedmiotów związanych z filozofią prowadzonych na IV etapie edukacyjnym?

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z podstawą programową?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

3. Przygotowanie i program nauczania

Uwaga dla Badacza:

Proszę poprosić nauczyciela o możliwość zrobienia kopii lub skanu jego programu nauczania. Należy dokładnie dowiedzieć się o ośrodki akademickie i stowarzyszenia, które wspierają nauczanie filozofii (dokładne nazwy oraz podejmowane działania i ich skutki), a także to, czy nauczanie to jest wspierane przez organ prowadzący (wiemy np., że Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich organizuje szkolenia dla nauczycieli z zakresu nauczania filozofii).

Tak jak wspomniałem/wspomniałam na początku chciałbym/chciałabym porozmawiać z Panem/Panią o tym, co się dzieje przed rozpoczęciem roku szkolnego, przed zajęciami, o całym procesie przygotowania się do prowadzenia zajęć.

Rozpoczynając rozmowę na ten temat, chciałbym/chciałabym porozmawiać o tym jak przygotowuje się Pan/Pani do pracy przed rozpoczęciem roku szkolnego?

Proszę powiedzieć, w jaki sposób konstruuje Pan/Pani program nauczania?

Uwaga dla Badacza:

Gdyby brakowało tego w odpowiedzi, proszę dopytać: czy korzysta z innych programów (jakich, proszę zdobyć te programy), według jakiego zamysłu dobiera tematy i układa ich kolejność, czy bierze pod uwagę zainteresowania uczniów, czy program jest raczej autorski, na co zwraca uwagę układając program itp.

W jaki sposób planuje Pan/Pani realizację materiału? Co bierze Pan/Pani pod uwagę planując realizację poszczególnych tematów?

Czy w ramach przygotowywania się do nauczania filozofii współpracuje Pan/Pani z ośrodkami akademickimi lub organizacjami wspierającymi nauczanie filozofii lub korzysta Pan/Pani ze wsparcia ze strony tych podmiotów? Jeśli tak, jak wygląda ta współpraca lub na czym polega to wsparcie? Jakie rodzaje takiej współpracy warto polecić nauczycielom filozofii?

Czy organ prowadzący szkoły w jakikolwiek sposób wspiera nauczanie filozofii w Państwa szkole? Jeśli tak, proszę dokładnie opisać, na czym to polega i jakie są tego skutki.

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tym zagadnieniem?

Jeśli nie, to teraz przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

4. Podręczniki

Uwaga dla Badacza:

Należy tu dowiedzieć się przede wszystkim, jaką rolę widzi nauczyciel dla podręcznika w nauczaniu filozofii i jaki ten podręcznik powinien być. Wnioski mogą pomóc w stworzeniu nowych narzędzi; pośrednio ujawniają styl nauczania filozofii i stawiane przez nauczyciela cele.

Teraz chciałbym/chciałabym przejść do zagadnień dotyczących podręczników do filozofii. Czy mógłby/mogłaby Pan/Pani opowiedzieć o podręczniku, z którego Pan/Pani korzysta?

Czym według Pana/Pani powinien kierować się nauczyciel wybierając podręcznik?

Dlaczego zdecydował się Pan/Pani na wybór podręcznika, z którego Pan/Pani obecnie korzysta?

Jakie zna Pan/Pani inne podręczniki do filozofii i co Pan/Pani o nich sądzi?

Jakie ma Pan/Pani oczekiwania wobec podręcznika do filozofii i czy podręcznik, z którego Pan/Pani obecnie korzysta, spełnia te oczekiwania?

Jaka jest rola podręcznika do filozofii w nauczaniu filozofii w ramach prowadzonych przez Pana/Panią zajęć?

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tym zagadnieniem?

Jeśli nie, to przejdźmy do kolejnego bloku tematycznego.

5. Nauczanie filozofii

Uwaga dla Badacza:

Seria ta dotyczy sposobów nauczania w kontekście przyjętych celów. Warto dokładnie dopytać, jakie rozwiązania przyjął nauczyciel w nauczaniu – może się to okazać „kopalnią” dobrych praktyk.

Chciałbym/chciałabym teraz porozmawiać o sposobach nauczania filozofii.

Jakie metody nauczania stosuje Pan/Pani na zajęciach z filozofii? Proszę je wymienić.

Które z tych metod warto polecić nauczycielom filozofii, i dlaczego?

Jak stosowanie tych metod wpływa na uczniów?

Które z tych metod pomagają, Pana/Pani zdaniem, realizować cele zawarte w podstawie programowej i dlaczego?

Proszę opowiedzieć o innych znanych Panu/Pani metodach, z których Pan/Pani nie korzystał(a), ale które warto polecić nauczycielom filozofii? Dlaczego są one godne polecenia?

Z jakich narzędzi i pomocy dydaktycznych korzysta Pan/Pani na zajęciach z filozofii? Proszę je wymienić.

Korzystanie z których z tych narzędzi i pomocy warto polecić nauczycielom filozofii, i dlaczego?

Jakie efekty zamierza Pan/Pani osiągnąć stosując te metody, narzędzia, pomoce? Które z nich przynoszą najlepsze efekty, i dlaczego?

Jakie cele stawia sobie Pan/Pani prowadząc swoje zajęcia z filozofii? Proszę je wymienić.

Czy cele te udaje się zrealizować, a jeśli tak, to co na to wskazuje?

W jaki sposób udaje się Panu/Pani osiągać te cele?

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tym zagadnieniem?

6. Przyszłość nauczania filozofii

Uwaga dla Badacza:

Celem tej części rozmowy jest zarysowanie przez nauczyciela idealnego (jego zdaniem) sposobu zorganizowania edukacji filozoficznej w Polsce na III i IV etapie edukacyjnym oraz podzielenie się przewidywaniami co do przyszłości nauczania filozofii (kluczowe będą tu uzasadnienia tych odpowiedzi).

Na koniec chciałbym/chciałabym poruszyć kwestię przyszłości nauczania filozofii, w tym uregulowania statusu przedmiotu filozofia na III i IV etapie edukacyjnym.

Co Pan/Pani sądzi o pomysle, by rozporządzeniem o ramowych planach nauczania wprowadzono na IV etapie edukacyjnym przedmiot filozofia w zakresie podstawowym lub przedmiot filozofia prowadzony w I klasie, wraz z właściwą takiemu przedmiotowi podstawą programową?

[Jeśli pozytywna wypowiedź na temat takiego pomysłu:]

W jakim wymiarze godzin powinien być prowadzony taki przedmiot?

W których klasach powinien być realizowany?

Jakie cele powinien spełniać taki przedmiot?

Co powinna zawierać właściwa mu podstawa programowa?

Co Pan/Pani sądzi o pomysle, by rozporządzeniem o ramowych planach nauczania wprowadzono na III etapie edukacyjnym przedmiot filozofia?

[Jeśli pozytywna wypowiedź na temat takiego pomysłu:]

W jakim wymiarze godzin powinien być prowadzony taki przedmiot?

W których klasach powinien być realizowany?

Jakie cele powinien spełniać taki przedmiot?

Co powinna zawierać właściwa mu podstawa programowa?

Jakie Pana/Pani zdaniem są perspektywy nauczania filozofii w Pana/Pani szkole?

Na czym powinno w przyszłości polegać nauczanie filozofii w Polsce?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Było to ostatnie pytanie związane z tym blokiem tematycznym. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tym zagadnieniem?

To już wszystkie pytania, jakie chciałem/chciałam Panu/Pani zadać. Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani coś jeszcze dodać, może poruszyć jeszcze jakąś nieomawianą kwestię związaną z tematem naszej rozmowy?

Bardzo dziękuję za rozmowę.